

መንስር እና መንግስት (state & government) በቅጡ ይለይ !

በኢትዮጵያ ፖለቲካዊ ምህደራ (governance) ዙርያ መንግስታዊ-ስርዓትን (መንስር) እና መንግስትን በተመለከተ በርካታ ተመራማሪዎች ተከታታይ ጥናታዊ ጽሑፎች እያበረከቱ የሚያስነቡን ቢሆንም፣ ከጉዳዩ ውስብስብነት የተነሳ ይመስላል። መንስር እና መንግስት በውል ተለይተው ስራ ላይ የዋሉበት ወቅት የለም ማለት ይቻላል። መንስር ሲባል በአንድ ጂኦግራፊያዊ ክልል የሚኖር ማሕበረሰብ ለራሱ ደህንነትና እድገት ሲል የሚመሰርተው ዘለቄታና ተገቢነት (legitimacy) የተላበሰ ግዙፍ ተቋም ሲሆን፣ መንግስት ደግሞ እንደ ስራ-አስፈጻሚ አካል ሆኖ በመንስር ውስጥ የሚካተት ሓይል ነው። ያም ሆኖ መንግስት እንደ ብቃቱና ተቀባይነቱ በየጊዜው ሊለወጥ የሚችል አካል በመሆኑ፣ ከቋሚው መንስር ለየት ብሎ መታየቱ የግድ ነው። ይህ የመንስር እና መንግስት የተወሳሰበ ግኑኝነት በማያሻማ መልኩ ተብራርቶ አለመቀመጡ፣ እንደ ‘ማግና ድር’ የተቆራኘው የመንስርና የማሕበረሰቡ ዝምድና እንዲሸረሸርና፣ መንግስት ሃላፊነቱን ያለአግባብ እንዲጠቀምበት ማስቻሉን በብዙ መልኩ መገንዘብ ይቻላል። ለምሳሌም የኢህአዴግ ድርጅት በአንድ ጊዜ፣ እንደ ፓርቲም እንደ መንግስትም እንደ መንስርም ሆኖ ስልጣን በማግኘት እየገዛ በስልጣን መባሉንና ማሕበረሰቡንም ክፉኛ መጉዳቱን የምንገኝበት ሁኔታ ከማስረዳቱ አልፎ፣ ኢህአዴግ ራሱም የግምገማ ሰሚናሮች በማካሄድ ግልጽ ስላደረገው ብዙ አያከራክርም። አሁን ኢትዮጵያ በስርዓት ለውጥ ዋዜማ ላይ ትገኛለች፤ የለውጡ አቅጣጫ ሳይካፈል ህዝቡ የሚበጀውን ስርዓት ይመሰረት ዘንድ የሁላችን የተባበረ ጥረት ይጠየቃል። ለውጡ አመርቂ ሆኖ ወደ ህዝባዊ-ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታ ልንሸጋገር ከተፈለገ የጋራውን መንስር ከነተቋማቱ መመስረት የመጀመርያው ስራ መሆን አለበት። በዚያው መሰረት ላይ በመቆም የተፈለገውን ዓይነት መንግስት መሰየም፣ ሲያስፈልግም መለወጥ ይቻላል። ይህን ሂደት በዚች አጭር ጽሑፍ አሟልቶ ማቅረብ ባይቻልም፣ ሓሳቡን ለውይይት ማቅረቡ ግን ወቅታዊም አስፈላጊም ነው ።

የመንስር አመጣጥና ከመንግስት ጋር ያለው ግኑኝነት፤

የመንስር አፈጣጠር የሚያሳየው፣ ከጥንቱ ሰዎች እንደ ማሕበረሰብ ሲሰባሰቡ ጀምሮ ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎቶቻቸውን በቀጣይነት ይሟላ ዘንድ “በመግባባት” የፈጠሩት ተቋም መሆኑ ነው። ጥንታዊው መንስር ከብሄራዊነት ቀድሞ በወቅቱ በነበሩ ማሕበረሰቦች የተፈጠረ የምህደራ ስርዓት ሲሆን ከማሕበረሰብ እድገት ጋር አብሮ አድጓል። በመካከለኛውና በአሁኑ ዘመንም፣ ማሕበረሰቦች በሚኖሩበት ጂኦግራፊያዊ ክልል (ሃፀያዊ-ግዛት ወይም ሃገር) ውስጥ ደህንነታቸውና እድገታቸው እንዲሁም ግኑኝነታቸው ያለ ግጭት ተጠብቆ እንዲቀጥል ሲባል የመንስርን የበላይነት ተቀብለው እንዲኖሩ የግድ ሆኗል። ከዚህ የተነሳም መንስር አስገዳጅነትና ተአማኒነት የተላበሰ ብቸኛ ሓይል እየሆነ እንደመጣና እንደ አምር (concept) ደግሞ በአብዛኛዎቹ ልሂቃን ተቀባይነት እንደተላበሰ ይታያል። በዚህ ሂደት መንስር ዘርፈ-ብዙ ተቋም ለመሆን ችሎ፣ በፈጠሩት ማሕበረሰቦች ላይ ቁጥጥሩን እያሰፋ አድጓል። አንዱ ዘርፉ መንግስት ሲሆን ሲቪል-ማህበረሰብ፣ ዜግነት፣ ብሄራዊነት፣ ሕጋዊነት/ተአማኒነት፣ ሉዓላዊነት፣ ... የተሰኙ ሰፋፊ አምሮችም ከመንስር ጋር ቀጥታዊ የሆነ ተያያዥነት አበጅተው አድገዋል። ይህ ሂደት የመንስር ውስብስብነትና በዙርያው አያሌ የሓሳብ ትግሎች እንደተካሄዱበት ያመለክታል።

አሁን መንስር ብለን የሰየምነው፣ ስቴት (state) የሚለው ቃል ራሱ ከላቲኑ ስታቱስ (status) የተመዘዘና

ትርጉሙም ቁመና ወይም የአንድ ሁኔታ ቋሚነት ማለት ሲሆን፤ በተያያዘ መልኩ የስርዓተ-መንግስትን (መንስር) ቋሚነት ለማመልከት ታስቦ የተቀመረ ነው። የአምሩ ፍቺ በጣም ሰፊ ቢሆንም፤ ከዚህ ቀጥሎ መንስር (state) ስንል የአንድ ጂኦግራፊያዊ አካባቢ ሰዎች በቋሚነት የሚገለገሉበት ስርዓተ-ምሕደራ ለማለት ነው። በሌላ አነጋገር መንስር ስንል ሕጋዊ ሓይል የሚጠቀም የአስተዳደር ተቋም ለማለት የቀመርነው ቃል ነው። በውስጡም የሕግ አካላት፣ የሃገር-መከላከያ፣ የሰላም፣ የምርምር፣ የመሰረታዊ ልማት ግንባታ፣ የቢሮክራሲ መዋቅር...የመሳሰሉ መለስተኛ ተቋማት ይገኙበታል። ይህ መንስር የተሰኘው ዘርፈ-ብዙ ተቋም መንግስት ኖረ-አልኖረ፣ ዘመን-ተሻጋሪ የሆነ ሉዓላዊ ሓይል ነው። ስለዚህ ባጭሩ መንስር ሲባል በቀላሉ የማይለወጡና ለማሕበረሰቡ ደህንነትና እድገት የሚያስፈልጉ የጋራ መተዳደርያ ተቋማት ያቀፈ፣ ተቀባይነትም የተጎናጸፈ ሕጋዊ (ተገቢ) ሃይልም ነው።

የባላባታዊ አገዛዝ ባንሰራራበት በመካከለኛው ዘመን፣ መንስርና መንግስት ለያይቶ ለማየት አስቸጋሪ ነበር። ምክንያቶቹ እዚህ አጭር ፅሁፍ ማካተት ባይቻልም፣ የዛው ፖለቲካዊ-ባህል ቅርጽ ይመስላል፤ በሃገራችን ኢትዮጵያም እስካሁን ድረስ መንስር፣ መንግስትና መሪው ጭምር በአግባቡ ተለይተው ሃላፊነታቸውን የሚወጡበት ስርዓተ-ምህደራ መመስረት አልተቻለም። ከፍተኛ እድገት ባስመዘገቡ ሃገራት ግን በተለይ ከ16ኛው ክፍለ ዘመን ወዲህ ባለው ጊዜ፣ ከባድ የስነ-ሐሳብ ትግል ተካሂዶበት ዘመናዊው መንስር (modern state) በመከሰቱና የበላይነት በመቀዳጀቱ ከመንግስት ጋር ያለውን ግንኙነትና ልዩነት እየለየለትና ግልፅ እየሆነ መጥቷል። በዘመናዊ መንስር ምሕደራ ስር የህዝብ ድምፅ ወሳኝ ሚና ስላለው፣ አንድን መንግስት እንደ ብቃቱና ተአማኒነቱ ሊለወጥ ወይም ሊቀጥል ይችላል፤ ነገር ግን መንግስት ይለወጥ እንጂ መንስር ቋሚ ሆኖ ይቀጥላል። ለመንግስታት መለዋወጥም ይሁን ቀጣይነት ደንብና ስርዓት አስያገሮው መንስር ነው። በዘላቂ ይዘቱና የበላይነቱ መንስር ከተለዋወጠ መንግስት ይለያል። ዝርዝር ይዘቱም ሕገ-መንግስት በተሰኘው ሰነድ ሰፍሮ፣ ይህ ሰነድ የበላይ ሕግ ሆኖ ያገለግላል። በዚህ ረገድ ዘመናዊው መንስር መሰረታዊና ዘላቂ ስራዎቹን ያለማቋረጥ እንዲያከናውን ሲችል፣ መንግስት ደግሞ በስራ-አስፈጻሚነት ተወስኖ፣ በስልጣን ዘመንም እየተገደበ እንዲያገለግል ተችሏል። ይህ ዓይነት የመንስር እና መንግስት ግንኙነት በቅጡ መለየት የቻሉ ማሕበረሰቦች በተረጋጋ የእድገት ሂደት እንዲሰማሩና የኑሮ ህይወታቸውን አሻሽለው ለሌላም ሲተርፉ ፍንትው ብለን እንድናይ ተገደናል። እኛስ ምን ነካን ? የሚል ጥያቄ አንስተን ወደ ቀጣዩ ርእስ እንዝለቅ።

መንስር እና መንግስት በኢትዮጵያ፣

ወደ ዘመናዊው መንስር ባይሸጋገሩም፣ ቀደምት መንስር በመባል የሚታወቁት ስርዓተ-ምህደራዎች በተለያዩ የኢትዮጵያ ማሕበረሰቦች ውስጥ ተመስርተው እንደነበር በያካባቢው ያሉት ታሪካዊ ቅርሶች ያስረዳሉ። እነዛ ቀደምት መንስሮች የየራሳቸው አስደናቂ ታሪካዊ ስልጣኔ ያስመዘገቡ ቢሆንም አንዱ መንስር እየጎለበተና እየገነነ ሌላኛው እየተዳከመና እየከሰመ ሄደው በሂደት አንድ የኢትዮጵያ መንስር አይሎ ወጥቷል። ቢሆንም ይህ የኢትዮጵያ ቀደምት መንስር ወደ ዘመናዊ መንስር መሸጋገር አቅቶት መንስር እና መንግስት ተደራርበው የሚጓዙበት አሮጌ ስርዓት ውስጥ ተጠምደን እንገኛለን። ይህ የመንስር እና የመንግስት የተመስቃቀለ ጉዞ በማሕበረሰቡ ላይ አሉታዊ ተፅእኖ እያሳደረ አሁን ድረስ በመዝለቁ ለመንገኝበት ኋላ-ቀር ምሕደራና ጎስቋላ ኑሮ ተዳርገናል።

በሌላ አነጋገር፣ መንስር እና መንግስት ቋሚና ጊዜያዊ ባህሪያቸው ተለይቶ፣ እንደዚሁም ሓላፊነታቸው በመዋቅር ደረጃ ተገደቦ ተግባራቸውን ካላከናወኑ፣ እዛው- በዛው ዜጎችም መብታቸውና ግዴታቸው አውቀው ብአግባብ ካልተሳተፉ የተረጋጋ ኑሮ ይሁን ቀጣይ እድገት አይታሰብም። ከዛም አልፎ ሃገሪቱ የትርምስና

የግጭቶች ቀጠና ሆና ማሕበረሰቡ ጭራሽ መንስር-አልባ እስከመሆን ሊደርስ እንደሚችል በርካታ አሳዛኝ አብነቶች መጥቀስ አይከብድም።

ዘመናዊት ኢትዮጵያን ስናስብ የመንስር እና የመንግስት ውስብስብ ግኑኝነት በንድፈ-ሐሳብ ይሁን በተግባር ለይቶ ለማየት እስካሁን እንዳልተሳካልን አከራካሪ አይመስለኝም። እንዲሁም ሌላውን እናቆየውና፤ በሃገራችን ቋንቋዎች ለ“ስቴት” (state) የሚመጥን ቃልም እስካሁን አልተገኘለትም። “ስቴት” በሃገራችን ስም ስላልወጣለት በ”መንግስት” ተሸፍኖ ወይም ተተክቶ እየኖረ፤ የላቀ ሚናውን ጎልቶ እንዳይታይ ሆኖዋል። ለዚህም ነው በቅድሚያ “ስቴት” ለሚለው የእንግሊዝኛው አምር (concept) “መንስር” በሚለው ቃል እንዲተካ የመረጥነው፤ ይህም መንስር የተሰኘው ቃል መንግስት እና ስርዓትን በማዳቀል የተቀመረ ሲሆን መንግስታዊ-ስርዓት ለሚለው ጣምራ አምር በመተካት ያገለግላል ከሚል እሳቤ ነው።

የኢትዮጵያ ስርዓተ-ምሕደራ (መንስር) ራሱን የቻለ ስም አለማግኘቱና መንግስት ከተባለው አምር ጋር እየተደበላለቀ በመኖሩ፤ ከዛም አልፎ አንዴ በመለኮታዊ፤ ሌላ ጊዜ በሰርቶ-አደራዊ፤ በወቅቱ ደግሞ በ’ብሄር-ብሄረሰብና ህዝቦች’ ሽፋን እየተደበሰበሰ በመገኘቱ አስቸጋሪ አዙሪት ውስጥ ገብተን ስንማቅቅ ዘመናት አስቆጥረናል። ወቅታዊውን “ሕገ-መንግስት” ስናይ፤ መንስር እና መንግስትን በቅጡ ሳይለይ ሉዓላዊው ስልጣን ለስሙ “የብሄር-ብሄረሰቦችና ህዝቦች” ነው ይላል። ይህ መመዘኛው ተለይቶ ያልታወቀ የሶስትዮሽ ስብስብ፤ ስልጣኑን ለፓርላማ፤ ፓርላማው ደግሞ ለፓርቲው፤ ፓርቲው ለሚኒስትሮች ምክር ቤት፤ ም/ቤቱ ለጠ/ሚ (አንድ ሰው) አስረክቦ፤ ሃገሪቱ ያንድ ሰው ርስት ትመስል ስትታመስ ኖራለች። የዴሞክራሲ ተቋማትና ሲቪል ማሕበረሰቦች እንዳይንቀሳቀሱ በአዋጅ የታገደበት ሃገር ፤ ለምርምር፤ ለፈጠራና እድገት ምንጭ የሆነውን የሐሳብ ነፃነት የተከለከለ ህዝብ እንዴት ተብሎ ከጎስቋላ ኑሮ ሊላቀቅ ይችላል! በዚህ ምህደራ የተነሳ መላው የኢትዮጵያ ህዝብ በአሳፋሪ ኑሮ እንዲጠመድ መገደዱ ብቻ ሳይሆን ተከፋፍሎ እርስበርስ እተጋጩ ለባለስልጣኖቹ የተመቻቸ ተገዥ እንዲሆንም መደረጉን ለመገንዘብ አይከብድም። አሁን ግን እጅግ ዘግይቶ ቢሆንም በዚህ ምስቅልቅላዊ ምህደራ መቀጠል ወደማይቻልበት ወቅት ደርሰናል።

ሰሞኑን አዲሱ ጠቅላይ ሚኒስትር ዶ/ር አብይ አሕመድ ካስደመጡን ተስፋ ጫሪ ንግግሮች ውስጥ ይህ “መንስር እና መንግስት (state & government) በቅጡ ይለይ !” የሚለው ጉዳይ በቀጥታ ባይነሳም ጥሪውን ለማስተናገድ በሩን እየከፈቱ ያሉ ይመስላል። ከዚህ እምነት በመነሳት ለዘመናዊ ምህደራ የመአዘን ድንጋይ የሆነውን የመንስር እና መንግስት ተለያይቶ የማዋቀሩ ስራ ቅድሚያ እንዲያገኝ ያስፈልጋል እንላለን።

እንግዲህ እንደ ሃገር ስናስብ ሁላችንን (ገዢውም ተገዢውም / ፖለቲካ ማሕበረሰብም ሲቪል ማሕበረሰብም) የሚመለከት አንዱ ትልቁ ችግር፤ በጋራ የምንተዳደርበት ቋሚ ስርዓተ-መንግስት (መንስር) አለመኖሩ ነው ብለናል። ይህ ከገዢውም ከተገዢውም በላይ የሆነው ቋሚ መንስር በሁለት እግሩ ካልቆመና መንግስትን በአግባቡ ገድቦ ካላሰራ፤ ለማደግ ይቅርና አብሮ በሰላም ለመኖርም አስቸጋሪ እንደሆነ ሩቅ ሳንሄድ ከቤታችን ወይም ከጎረቤቶቻችን መረዳት ችለናል። ያለቅጥ ለተንዛዛው ችግራችን አንዱ ትልቁ ምክንያት በጋራ የምንተዳደርበት ስርዓተ-ምሕደራ ማለትም ዘመናዊ መንስር አለመመስረታችን መሆኑን ከላይ አመለክተናል።

በተጨማሪም ሕገ-መንግስቶች ውስጥ ለስሙ ቢነሳም፤ እስካሁን ድረስ የመንስርን የበላይነት ተቀብሎ ከስራ አስፈጻሚው አካሉ (መንግስት) ጋር ያለውን ልዩነት አስረግጦ በቅጡ እንዲደነገግና የተግባር መመርያ እንዲሆን ያደረገ ወገን አልነበረም። ይህ ክፍተት ካልተሞላ ደግሞ መንግስታዊ ስልጣን የሚቆጣጠሩ ወገኖች፤

ያለ ልግም እንደሚከናወኑ ፈረስ፣ ልቅ ሊሄዱ በሩ ክፍት ነው። ከዛም አልፎ ባለስልጣናቱ ከስግብግብ ከበርቴዎች ጋር እየተሻሹ፣ ለባእዳን በዝባዦች አጋልጠው ሊሰጡን እንደሚችሉ ተገንዝበናል። አሁንም መንስር እና መንግስት ልካቸው ታውቆ ገደብ ካልተበጀለትና ማሕበረሰቡም በየሲቪል ማሕበራቱ አማካኝነት ተደራጅቶ መሳተፍና መቆጣጠር ካልቻለ፣ አንድ ፓርቲ ወይም አንድ መሪ ብቻውን፣ ቅን ሆኖ ቢነሳም ቅሉ፣ ሰፊው ህዝብ የሚመኘው መሰረታዊ ለውጥ ለማምጣት ይቸግረዋል። ኢኮኖሚስቱ ነጋድራስ ገ/ህይወት ባይከዳኝ በ1910ቹ እንዳስጠነቀቁን “ህዝብ የዕድገት ለውጥን ለማምጣት በጋራ ከተነሳ፣ ጉዞው በአንዳንድ ክፉ ሰዎች አይቀለበስም። ህዝቡ ይህን ለውጥ ለማምጣት በጋራ ካልሰራ ደግሞ በአንዳንድ ግለሰብ በጎ ምኞት ለውጥ አይገኝም። ስለዚህም አንድ መንገድ ብቻ ነው ያለው። አንዱንና ብቸኛውን የዕድገት መንገድ ያልተከተለ ህዝብ ማለቁ ነው” ያሉት አሁንም ይሰራል (ሰረዝ ተጨማሪ)። ይህ የተወሳሰበ ችግር የኢትዮጵያ ብቻም አይደለም፤ ዘመናዊ መንስር ባልመሰረቱ የአፍሪቃ፣ ኤስያና ደቡብ አሜሪካ ሃገራት በስፋት ይታያል። መንስር የፈረሰባቸውን ቀርቶ የደከመባቸውንም ሃገሮች ስናጤን ምንኛ ማደግ እንደተሳናቸውና ህዝቦቻቸውም እንደሚጎሳቅሉ ከታሪክም ከወቅታዊ ክስተትም መገንዘብ አይከብድም። አንዱ ካንደኛው ቢብስበትም፣ ዘመናዊ መንስር መስርቶ የመንግስትን ልክ - በማይነቃነቅ ሃዲድ ውስጥ ገብቶ እንደሚሸከረከር ባቡር - እስካልተገደበ ድረስ ከችግሩ አዙሪት መገላገል አይቻልም። በአንፃሩ ጠንካራ መንስር የመሰረቱ ሃገሮች፣ እንከን አይወጣላቸውም ባይባልም፣ ህዝቦቻቸውን ከኋላ-ቀርነትና ከጎስቋላ ኑሮ አላቀው ህዋ ላይ መጥቀው ድንቅ ምርምር ሲያካሂዱ እንታዘባለን።

ከዚህ ችግር በተያያዘ መልኩ ለመጀመርያ ጊዜ መንስርን (ስቴት) ጠቅሰው ሲተቹ ያየኋቸው የታሪክ ልሂቅ አቶ ተክለጸድቅ መኩርያ ናቸው፤ ከእረፍታቸው በኋላ በቅርቡ በታተመው “የህይወቴ ታሪክ” በተሰኘው መጽሐፋቸው የሶስቱ መንግስታዊ አካላት ሐላፊነት ከዘመናዊ መንስር ጋር ያላቸውን ትሥሥር ሲገልፁ (ገጽ 258) “... ቩቱ አቅዋሞች (ተቋሞች) ለየክፍላቸው ተለያይቶ የተሰጣቸውን መብት የተጣለባቸውን ግዴታ በትክክል በመምራት በመጨረሻ የሶስቱም ተግባር በአገሪቱ የበላይ አቅዋም፣ ፈረንጆች ስቴት ብለው በሰየሙት እኛ ገና የአማርኛ ቋንቋ ባላገኘንለት፣ ላይ ደርሶ ከተዋሃደ በኋላ በፍጻሜው የሚሰጠው ውጤት የሰውን ልጅ ከክፉ ኑሮ ላይ አላቆ በተሻለ የነጻነት ኑሮ ላይ ሊያስቀምጠው ቻለ። በዚህ ዓይነት በአዲሱ ሕገ መንግስት ዜጋ ሁሉ ለአገሪቱ በነፍስ ወከፍ ሃላፊዋ ነው። በተገላቢጦሽ የዚህ ስቴት የተባለው መሪ ከአስተዳደር ሐላፊነት ነጻ ሆኖ ይኸው አዲስ ሁኔታ ከመወቀስና ከመታማት ነጻ አደረገው። በርሱ ፈንታ ህዝብ የመረጠውን አማካሪ አማካሪም የመረጠውን አስተዳዳሪ በመውቀስ ተወሰነ።” (ሰረዝ ተጨማሪ) ይሉና፤ ይህን ግንዛቤ ከሃገራችን ሁኔታ ጋር ሲያያይዙት ደግሞ (በገጽ 158) “እኛ ኢትዮጵያውያን መቼ ይሆን እንደዚህ ያለው እድል ላይ የምንደርሰው” የሚል አሳብ ይመላለስብኛል። ከምክር ቤት ውጭ በአገሪቱ በተደነገገው ሕገ መንግስት የተነሳ የህዝብ ወኪሎች በምክር ቤት ከምክር ቤት ውጭም፣ ጋዜጠኛውም ማናቸውም የሕብረተሰቡ አባል ያሰበውን ተናግሮ ጽፎ በመንግስቱ ላይ ነቀፋውን በመሰለው መንገድ ወርውሮ በነጻ ወደ ቤቱ መሄዱን፤ በምክር ቤት ምርጫ አንዱ ወደ ጠቅላይ ሚኒስቴርነት ደረጃ የሚወጣው ባምቻ በጋብቻ ወይም በትእዛዝ ሳይሆን፣ ያስተዳደር አሳቡን አቅርቦ በፉክክር በልጦ ወደ ስልጣን ሲወጣ ሌላው ተነቅፎ ሲወርድ እያየሁ የዚህ ዓይነቱ አስተዳደር ካገራችን መራቁን፣ ንጉሰ ነገስቱ ብቻ ፈላጭ ቆራጭ ሆነው የልባቸውን መስራታቸውን፣ ያገራቱን ሃብታምነትና በደህና አስተዳዳሪ እጦት የተነሳም የህዝቡን ድህነት እያመዘዘንሁ ባገራ መንግስት አስተዳደር ላይ ያለኝ ጥላቻ እየባሰብኝ ሄደ።” በማለት ስም ያልወጣለት ስቴት፣ አሁን በቋንቋችን መንስር ያልነው ቁምነገሩንና አስፈላጊነቱን በሚገድ መንፈስ ያብራራልናል።

የሁለቱንም አንጋፋ ልሂቃን መልእክት ስናቀናጀው፣ ሰላምና ዕድገት ከተፈለገ ለሁላችን የሚበጅ ስርዓተ-መንግስት (መንስር) በጋራ መመስረት የግድ እንደሚያስፈልግና፣ መንግስትም በመንስሩ ተገድቦ

መስራት እንዳለብት አበክረው ያሳስባሉ። ይህ ካልሆነ ደግሞ ከችጋር መላቀቅ ቀርቶ ጭራሽ መበታተን ሊከተል እንደሚችል ግልጽ ያደርጋሉ። ዘመናዊው መንስር በጋራ ተሳትፎ ሲቋቋም ግን ስራ አስፈጻሚው መንግስት ከነ መሪው፣ ሕገ-መንግስት ላይ በሰፈረውና የመንስሩ ተቋማት ሊቆጣጠሩት በሚያስችል ደንብ መሰረት ያስተዳድራል፣ ይጠየቃል፣ ሲያስፈልግም ይለወጣል። በዚህ ሂደት ገንቢ ስራ በቀጣይነት እየተሰራ የሰውን ህይወት መቀየር ይቻላል፤ ሃገርም በእድገት ኅዳና ትጓዛለች።

የዶ/ር አብይ ተግዳሮች እና ኢህአዴግ !

የህወሓት/ኢህአዴግ ገዢ መደብ ለ27ኛው መንግስታዊ ስልጣን ይዞ በመላው የኢትዮጵያ ህዝብ ላይ ያወረደውን መከራ እዚህ መዘርዘሩ ‘ለቀባሪ ማርዳት’ ይሆናል። የዚህ ገዢ መደብ ክፉ አገዛዝ አሁን ዶ/ር አብይ ካስደመጡን ህዝባዊ አመለካከቶች ጋር ጭራሽ የሚጋጭ ሆኖ አግኝተነዋል። ወደ ዝርዝር ሳንገባ፤ ስለ ሃገር አንድነት፣ ስለ ዲሞክራሲያዊ መብቶች፣ ስለ ዜጎች ተሳትፎ የመሳሰሉትን መርሆች እንኳን ብናጤን ይክተሩና ድርጅቱ ሆድና ጀርባ መሆናቸውን በግልጽ እንገነዘባለን። የይክተሩ እሳቤ ገንቢ ሲሆን የድርጅቱ ተግባር አፍራሽ ነው። ገንቢ እና አፍራሽ አመለካከቶች ደግሞ ተጣጥመው ሊጓዙ ባህሪያዊ አይደለም። ገንቢው እሳቤ የበላይነት አግኝቶ ተግባር ላይ ሊውል ከሆነ የቆየው ሓይል ከአመለካከቱ ለአዲሱ ሓይል ቦታ መልቀቅ አለበት። ይህ የለውጥ ሂደት (ሽግግር) በቀላሉ የሚከናወን ባይመስልም በመጎልበት ላይ ያለው የለውጡ ማዕበል ለአዲሱ አመለካከት አመቺ ንግፍ መሆኑ በግልጽ ይታያል። ፉክክሩ በዚህ መልክ ቀጥሎ አዲሱ አመለካከት አይሎ መውጣቱ ባይቀርለትም፣ በመሰሪያ ሳንካ ሳይደናቀፍ፣ ተአማኒ ይዘትና ቅርጽ ተላብሶ እንደ ተቋም የሚታነጸው እንዴት ነው? ብሎ መጠየቅ የሁሉም በጎ አሳቢ ዜጋ ሃላፊነት ነው።

ለዚህ ከባድ ጥያቄ መልስ ለማግኘት ወደ መንስር እና ሕብረተሰብ ዝምድና ብሎም ወደ ዘመናዊ መንስር ህንጻት እንድንገባ የግድ ይላል። ከላይ እንደተጠቀሰው ሕብረተሰቡ ቁሳዊና ስነ-ልቦናዊ ፍላጎቶቹ ተሟልቶለት፣ ያለ ስጋት በሰላም ለመኖር ሲፈልግ ውጥኑን የሚያሳካለት ሓይል ያስፈልገዋል። ይህ ሓይል መንስር ብለን የሰየምነው ነው። የአንድ ሃገር ሰዎች አስፈላጊነቱን አምነውበት ለመሰረቱት መንስር ሕጋዊ ሓይል አጎናፅፈው ይተዳደሩበታል። በዚህ መልክ ዘመናዊ መንስር የመሰረቱ ሃገሮች የተረጋጋና የበለጸገ ህይወት ሊመሩ ችለዋል። መንግስትን ወይም መሪውን መቀየር ሲያስፈልጋቸው እንኳን ጥሩ ልብስ እንደ መቀየር እንጂ ጦር የሚያማዝዝ ፈተና አድርገው አይመለከቱትም። የላቀ ምሳሌ ብንወስድ፣ በቅርቡ ጊዜ (ከ 1946-2018 ዓ.ም.ፈ.) ጣልያን በ 72ኛው መንግስታት ውስጥ 65 መንግስታት በሰላም ስትቀይር፣ ቤልጄም ደግሞ ከ2010-2011 ዓ.ም.ፈ. በነበሩት 541 ቀናት ያለ መንግስት እንደወትሮዋ በእርጋታ መቀጠል ችላለች። ይህ ሊሆን የቻለው የህዝቡን አመኔታ የተላበሰ፣ የተደላደለ መንስር ከቦታው ስላላቸው ነው። ኢትዮጵያም ተመሳሳይ ወይም ያንኑ ዓይነት መንስር እንዳይኖራት የሚያደርግ ምንም ምክንያት የለም። የተረጋጋና የበለጸገ ህይወት ለመመራት በጋራ ፍፁም የሚመሰረት መንስር የግድ አስፈላጊ ነው።

ይህ ከባድና ውስብስብ ሓላፊነት ባንድ ድርጅት ወይም ባንድ ግለሰብ የሚከናወን አይደለም፤ የብቁ ድርጅት ወይም የቅን ግለሰብ ሚና እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ዘላቂ የጋራ ሃገራዊ ጉዳይ ስለሆነ የሁሉንም የጋራ ተሳትፎ የሚጠይቅ ነው። ህወሓት/ኢህአዴግ የጋራው ተሳትፎ እንዳይኖርና ዘመናዊው መንስር እንዳይቋቋም ጋራጣ ሆኖ ቆይቷል፤ ህዝቡም በዛው መጠን ሲከፋና ሲቃወም ሃገራችን አጣብቂኝ ውስጥ ገብታ ወደ ፊት መራመድ አልቻለችም። አዲሱ ጠ/ሚኒስትር የድርጅቱን ጓላ-ቀር አካሄድ ተረድተው፣ የህዝቡን ዋይታ አድምጠው መፍትሄ ይገኝ ዘንድ ገንቢ ጥሪ በማስተጋባት በሩን እየከፈቱ ነው። ይህ በጎ አስተሳሰብ ተግባር ላይ ሊውል የሚችለው ገና ከጅምሩ መንስርን ከመንግስት በቅጡ ለይቶ ማቋቋም ሲቻል ነው። በርግጥ ይህ ከባድ ስራ ለአንድ ሰው ወይም ለአንድ ፓርቲ ብቻ የሚተው አይደለም፤ የሁሉንም ዜጋ ህይወት የሚነካ የቋሚ ስርዓት

ግንባታ ጉዳይ ስለሆነ የጋራ ተሳትፎን የግድ ይላል። ስለሆነም ለጋራ እድገታችን ስንል መንስርን ከመንግስት ለይቶ በማቋቋሙ ሂደት በቃል ብቻ ሳይሆን በተግባርም ልንተባበራቸው ያስፈልጋል። ከጅምሩ የተቃና ጉዞ መዳረሻውም ይቃናል።

ለማጠቃለል ያህል - አንድ ማህበረሰብ ደህንነቱን መጠበቅ፣ እድገትን ማስመዝገብ ከፈለገ መንስር የተባለው ግዙፍ ተቋም መመስረትና በዚሁ ሓይል መተዳደር ግዴታ ነው። በማህበረሰቡና በመንስሩ መካከል ተገኝቶ ስራ-የሚያስፈፅም አካል መንግስት ሲሆን ደግ-ደጉ ሲሰራ የሚሞግስ፣ ሲያበላሽ ደግሞ የሚለወጥ ይሆናል። ይህ ስርዓተ-ምህደራ ባለመገንባቱ የኢትዮጵያ ህዝብ ከኋላ-ቀርነትና ከችጋር ሊላቀቅ አልቻለም። ስለዚህ ይህን ዘመናዊ መንስር ያለ ዋል-እደር ለመመስረት ዜጎች መረባረብ ይኖርብናል። ይህ ገንቢ ውጥን እንዲሳካ መንግስታዊ ስልጣን የተረከበው የዶ/ር አብይ ፓርቲ ተፎካካሪ ያልሆነውን አማራጭ ፓርቲዎች በመንስሩ ግንባታ እኩል እየተሳተፉ ሓላፊነታቸውን እንዲወጡ ማስቻል ይጠበቅባቸዋል። መከናወን ያለባቸውን ቅድመ-ዝግጅቶችም በሶስት ነጥቦች ለማጠቃለል ይቻላል፤

- 1ኛ/ የፖለቲካና ሲቪል ማህበረሰቡ እንደየ እምነቱና ፍላጎቱ ይደራጅ ዘንድ ምሕዳሩን ነፃ ማድረግ፤
- 2ኛ/ ለሁሉም የሚያስተናግድ መንስር በጋራ ተሳትፎ ለማቋቋም መድረክ ማዘጋጀት፤
- 3ኛ/ መንስሩ በተቋቋመበት መርሆዎች መሰረት መንግስትን ሊያዋቅር የሚችል ብቁ አካል (ፓርቲ) እንዲመረጥ ማድረግ።

ከጅምሩ እንዲህ ከተነሳን በመንስር ታጅቦን የሚመቸንን መንግስት ባስፈለገ ጊዜ እየሰየምን የተረጋጋ ህይወት ለመምራትና አብረን ለመበልፀፍ አይሳነንም።

የኢትዮጵያ ትንሳኤ በጋራ ትግል እውን ይሆናል!!!

አረጋዊ በርሀ - abmersha66@yahoo.com
May Day 2018